

Dr hab. Monika Talarczyk
Prof. PWSFTviT im. L. Schillera
m.talarczyk@filmschool.lodz.pl
+48 605 203 420

Łódź, 23 sierpnia 2021 r.

OPINIA PROMOTORKI
O ROZPRAWIE DOKTORSKIEJ HANNY MARGOLIS
Filmy animowane kobiet
w (męskich) strukturach kinematografii w Polsce
w perspektywie komparatystycznej

Pani mgr Hanna Margolis jest historyczką i krytyczką sztuki, ekspertką, kuratorką i badaczką filmów animowanych. Opublikowała już monografię naukową *Animacja autorska w PRL w latach 1957-68. Ukryty projekt Kazimierza Urbańskiego* (WUJ, Kraków), zredagowała tom *Animacja w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie* (ASP, Warszawa, 2019), napisała artykuły naukowe do tomów zbiorowych, m.in. *Polska animacja w XXI wieku*, red. M.Kozubek, T.Szczepański (Wyd. PWSFTviT, Łódź 2017) i czasopism, m.in. „Pleograf” 2018, nr 1. Doktorantka łączy kompetencje teoretyczne i praktyczne z dziedziny animacji, gdyż jest także autorką filmów animowanych *Titanic world* (2008) i *Mock Heroic* (2019). Wyposażona jest w narzędzia badawcze i wiedzę z obranej dziedziny studiów, jak i obserwacje i doświadczenie w działaniach artystycznych, organizacyjnych i produkcyjnych filmu animowanego.

Jako przedmiot rozprawy doktorskiej wybrała autorskie filmy animowane kobiet zrealizowane – jak przekonuje – w męskich strukturach kinematografii w Polsce, tzn. zarządzanych, zdominowanych i zaprojektowanych do rozwijania karier mistrzów animacji. Stawia tezę, że „z autorskim filmem animowanym mamy do czynienia wówczas, gdy jego autor (lub duet) jest jego reżyserem i autorem (lub współautorem/liderem zespołu roboczego) przynajmniej dwóch z trzech pozostałych kluczowych komponentów: scenariusza, projektów plastycznych bądź animacji”. Doktorantka przedstawia problem naukowy filmu autorskiego w animacji i mechanizmy jego wylaniania z rozmaitych decyzji administracyjnych studiów animacji w Polsce, jak i polityki autorskiej, rytuałów w studiach animacji, hierarchii w świecie społecznym i negocjacji w sferze geopolityki sztuki. Analizuje możliwości, jakie mogły znaleźć i wykorzystały autorki filmów animowanych dla dorosłych i dla dzieci w Polsce i porównawczo – na świecie.

Użyła do tego metod *production studies*, studiów nad kulturową tożsamością płci oraz komparatystyki. Walorem pracy jest oparcie, jakie jej analizy produkcyjne znalazły w

dokumentacji produkcji filmów animowanych oraz historii mówionej. Pani Margolis od lat prowadzi wywiady z animatorami kilku generacji, z których część już opublikowała, a część pozostaje w jej archiwum. Studia genderowe wymagają, by analiza sytuacji kobiet nie była wyizolowana z kontekstu społecznego, stąd bohaterami dysertacji stali się również mężczyźni: mistrzowie, kierownicy studiów animacji oraz ich partnerzy/mężowie, a zatem dynamika relacji genderowych i płciowy podział pracy w animacji. Analizy porównawcze obejmują szeroko zakrojone partie włączające jako punkt odniesienia, czy jak pisze Margolis „protezy” badawcze, kariery autorek animacji w krajach demokracji ludowej, jak i Zachodu i Ameryki Północnej. Zakres czasowy obejmuje polską animację od 1944 do współczesności, a w perspektywie komparatystycznej – kinematografii innych krajów od lat 20. XX wieku do lat 20. XXI w. W ten sposób bohaterkami pracy stały się: Halina Bielińska, Alina Maliszewska, Zofia Oraczewska, Katarzyna Latało, Ewa Bibańska, Aleksandra Korejwo, Alina Skiba, Anna Maria Farat, Ewa Ziobrowska, Małgorzata Bosek, Natalia Brożyńska, Renata Gąsiorowska, ale również: siostry Brumberg (ZSRR), Hermina Tyrlova (Czechosłowacja), Faith Hubley (USA), Caroline Leaf (Kanada) i inne.

Wysoko oceniam znaczenie poznawcze dysertacji pani Margolis, zdając sobie przy tym sprawę z obszerności materiału i meandryczności jej narracji. Praca stanowi pierwszy tak szeroko zakrojony i pogłębiony przykład zastosowania metod *production studies* i *gender studies* w badaniach animacji w Polsce. Dobitnie świadczy o znajomości literatury przedmiotu: polskiej, anglojęzycznej i francuskojęzycznej oraz obiegach i archiwach filmu animowanego. Autorka wykazała się kompetencjami badawczymi i społecznymi niezbędnymi do prowadzenia pracy naukowej. Współczesne sukcesy i zainteresowanie filmami animowanymi Polek sprawiają, że pytania o ich tradycję i możliwości realizacyjne powracają w debatach festiwalowych, dyskusjach w szkołach artystycznych, panelach filmoznawczych poświęconych animacji. Dysertacja doktorska Hanny Margolis może stać się bardzo ważnym głosem w tej sprawie. Wnioskuje o dopuszczenie doktorantki do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora.

Monika Telawyle